

Is Rosh Hashanah Judgment or Joy? R. Judah Kerbel ~ Queens Jewish Center ~ 23 Elul 5781

1. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ח עמוד א

ורבי אליעזר היא דאמר בתשרי נברא העולם רב נחמן בר יצחק אמר לדין דכתוב מראשית השנה ועד אחרית שנה מראשית השנה נידון מה יהא בסופה ממאי דתשרי הוא דכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה וכתוב כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב

Talmud Rosh Hashanah 8a

This is in accordance with the opinion of Rabbi Eliezer, who said: The world was created in the month of Tishrei... Rav Nahman bar Yitzhak said: it is with regard to judgment, it is written: "A land that the Lord your God cares for; the eyes of the Lord your God are always upon it, from the beginning of the year until the end of the year" (Deuteronomy 11:12); from the beginning of the year judgment is passed as to what will happen at the end of the year. From where is it known that the day of judgment is in Tishrei? As it is written: "Blow a *shofar* at the New Moon, at the covered time for our Festival day" (Psalms 81:4). Which is the Festival day on which the moon is covered, i.e., hidden? You must say that this is Rosh HaShana, which is the only Festival that occurs at the beginning of a month, when the moon cannot be seen. And it is written in the next verse: "For this is a statute for Israel, a judgment of the God of Jacob" (Psalms 81:5). The Sages taught in a *baraita*: "For this is a statute for Israel, a judgment of the God of Jacob"; this teaches that the heavenly court does not assemble for judgment until the earthly court has sanctified the month, once the Sanhedrin has declared that day as Rosh HaShana.

2. תורה תמימה הערות דברים פרק יא הערה ז

ויש שכתבו דלכן כתיב המלה מרשית השנה חסר א' לרמז שמתשרי [מתחלת] השנה, כי המלה מרשית בהיפך אותיות יוצא המלה מתשרי - השנה:

3. חידושי הר"ן מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. **יש לשאול למה אדם נידון בר"ה יותר מבשאר ימי דבשלמא שאר דברים דהיינו תבוא' ופירות האילן ומים כל אחד בזמנו נדון כדאמרי' בגמרא אבל אדם למה נדון יותר בר"ה מבשאר ימים.** ותירוץ דבר זה למדנו מדגרסי' בפסיקתא בשם ר' אלעזר בפי דרשו את ה' בהמצאו בעשרי וחמשה באלול נברא העולם. ולפי"ז הא דאמרי' בגמרא דר' אליעזר ס"ל בתשרי נברא העולם על גמר בריאתו קאמרינן דאדם הראשון שבו נגמר העולם נברא ביום ששי דהיינו באחד בתשרי. וגרסינן תו התם בפסיקתא נמצאת אומר בר"ה נברא אדם הראשון ראשונה עלה במחשבה בשניה נתייעץ עם מלאכי השרת בשלישית כנס עפרו ברביעית גבלו בחמישית רקמו בששית עשאו גולם בשביעית זרק בו נשמה בשמינית הכניסו לגן עדן בתשיעית נצטוה בעשירית סרח באחת עשרה נדון בשתיים עשרה יצא בדימוס א"ל הקדוש ברוך הוא לאדה"ר זה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס כך עתידין בניך להיות עומדין לפני ביום הזה ויוצאין בדימוס

4. חידושי הר"ן מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

אבל לר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם אכתי הדרא קושיין לדוכתא למה נדון בר"ה יותר מבשאר ימים. ונ"ל שרצה המקום לזכות את ישראל בדינם **ורצה לדון אותם בזמן שהוקבעו לכפרה וסליחה שלפי שנתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ביוה"כ הוקבע יום סליחה לדורות ולפיכך גזר השם שיהא אדם נידון בר"ה שצדיקי' גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים ובינוני' הרי גזר דין שלהם אינו נחתם אלא עד יום הכיפורים שהוא יום סליחה וכפרה והרי נתנה להם תורה זמן כדי שבו יפשטו במעשיהם וישבו אל השם. ואפשר עוד שמר"ה ועד יוה"כ התחיל השם להתרצות למשה וביוה"כ נתרצה לו לגמרי ולפיכך רצה השי"ת לדון בריותיו בזמן שהוקבע לכפרה וסליחה.**

5. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים - תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו - נכתבין למיתה.

Talmud Rosh Hashanah 16b

Rabbi Kruspedai said that Rabbi Yohanan said: Three books are opened on Rosh HaShana before the Holy One, Blessed be He: One of wholly wicked people, and one of wholly righteous people, and one of middling people whose good and bad deeds are equally balanced. Wholly righteous people are immediately written and sealed for life; wholly wicked people are immediately written and sealed for death; and middling people are left with their judgment suspended from Rosh HaShana until Yom Kippur, their fate remaining undecided. If they merit, through the good deeds and mitzvot that they perform during this period, they are written for life; if they do not so merit, they are written for death.

6. תוספות מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ונחתמין לאלתר לחיים - מדקא חשיב בינוניים משמע דצדיקים קרי למי שזכותיו מרובים ורשעים גמורים למי שעונותיו מרובים ופעמים הצדיקים נחתמין למיתה ורשעים גמורים לחיים דכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו (דברים ז) דאמרין בסוף פ"ק דקדושין (דף לט: ושם) מי שזכותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שייר ממנה אות אחת ואי עונותיו מרובין מזכותיו דומה כמי שקיים כל התורה כולה ולא חיסר אות אחת וכל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא.

ליום הדין - כשיחיו המתים כדמוכח קרא ואף על פי שכבר נדונו אחר מיתתן בגן עדן או בגיהנם מפני הנפש עדיין יהיה דין אחר אם יזכה לחיי העולם הבא שהוא קיים לעולם ויש שכבר קבלו דינם בגיהנם ומתוך כך שמא יזכו.

7. חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ועכשיו קשה לנו מה שאמר ר' יוחנן, **וכי כל הרשעים מתים ויש להם יסורים או כל הצדיקים חיים ויש להם הנאות**, והלא הכתוב צווח (קהלת ז') יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, וכתיב (קהלת ח') אשר יש צדיקים [אשר] מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ואמר חבקוק (פ"א) כי רשע מכתיר את הצדיק, ומשנה שלימה שנינו (אבות פ"ד מט"ו) אין בידינו משלות הרשעים אף לא מיסורי הצדיקים... ובתירוץ קושיא זו כתב רבינו הרמב"ן כי מה שאמר כאן צדיקים גמורים או רשעים גמורים **לא צדיק ממש ורשע ממש אלא כל שזכה בדינו לטובה נקרא צדיק גמור** כלומר צדיק בדין זה וכל שמתחייב בדינו נקרא רשע כלומר רשע בדינו כמו שאמר הכתוב (דברים כ"ה) והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע שפירושו צדיק בדינו ורשע בדינו, ופעמים שזה הזוכה בדין יהיה צדיק ממש וראוי לתת לו שכר גם כן בעוה"ז וכן הרשע שמתחייב רשע ממש וראוי להענישו כפי עונותיו אף בעוה"ז, או אפשר שהזוכה בדינו יהיה רשע גמור אלא שמטיבין לו בעוה"ז על מיעוט זכיות שבידו, והמתחייב בדין יהא צדיק באמת אלא שמריעין לו בעוה"ז לפי עבירות שעשה שראוי לקבל עונשן בעוה"ז, הכל לפי דינו של הקדוש ברוך הוא, **וכשיהא יום המיתה ידין כל אחד בעולם הנשמות כפי הראוי לו**, וכן ביום הדין בגוף ובנפש כפי הראוי לו, ואין דעתי נוחה בפירוש זה דאם כן היכי קרי להו צדיקים גמורים ורשעים גמורים בלשון הברייתא דלקמן, ובספר הדרשות יש לנו בזה פירוש מחוור בכל השמועה.

8. רבינו חננאל מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ואחד של בינוניים תלוי מר"ה עד יוה"כ. זכו ועשו תשובה נכתבין לחיים לא זכו לעשות תשובה נכתבים למיתה.

9. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה א

כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכיות ועונות, מי שזכותיו יתירות על עונותיו צדיק, ומי שעונותיו יתירות על זכיותיו רשע, מחצה למחצה בינוני, וכן המדינה אם היו זכיות כל יושביה מרובות על עונותיהן הרי זו צדקת, ואם היו עונותיהם מרובין הרי זו רשעה, וכן כל העולם כולו.

10. חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ומה שנאמר בבינונים שתלויים ועומדים עד יום הכיפורים זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה. **יש מקשים לא זכו אמאי נכתבין למיתה והלא רב חסד מטה כלפי חסד**, ותירצו בתוספות דהכי קאמר עמדו בזכותן נכתבין לחיים דרב חסד מטה כלפי חסד לא עמדו בזכותן **אלא שהרשיעו נכתבין למיתה כרשעים גמורים**, וה"ר יונה ז"ל הוסיף דלהכי לא קאמר חטאו נכתבין למיתה, משום דהוה מילתא דהוא ממילא, **שהרי יום הכפורים מצוה מן התורה להתודות ולשוב בתשובה** כדכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, והנה אם עשו מצות עשה זו זכו ונשתכרו ואם לא עשו כן הרי עברו והרשיעו ונתחייבו, ויש מקשים לפי שיטה זו **זמן זה שקבעו לרעתם הוא שהרי טוב היה להם שיהא האל מטה כלפי חסד לאלתר ולא ימתין עד יום הכפורים שאם זכו לא הרויחו כלום ואם לא זכו נתחייבו**, ולא קשיא שאם זכו נכתבין לחיים של צדיקים גמורים דעדיפא מההיא דרב חסד מטה כלפי חסד, ואם לא זכו נתחייבו,

11. טור אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפא

שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה ומכאן תשובה למתענין בר"ה ונוהגין באשכנז שאין נפילת אפים בער"ה כמו בשאר עיי"ט אף על פי שנופלין על פניהם בבקר באשמורת:

12. משנה ברורה סימן תקצז ס"ק א

(א) אוכלים ושותים ושמחים - ר"ל אף שהוא יום הדין מ"מ מצוה של ושמחת בחגך שייך גם בו שגם הוא בכלל חג כדכתיב תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו ונאמר בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ד' היא מעוזכם:

13. נחמיה פרק ח, ט-יב

(ט) ויאמר נחמיה הוא התרשטא ועזרא הכהן הספר והלויים המבינים את העם לכל העם היום קדש הוא ליקנן אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם פשמעם את דברי התורה: (י) ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות יקנן היא מעוזכם: (יא) והלויים מחשים לכל העם לאמר הסו כי היום קדש ואל תעצבו: (יב) וילכו כל העם לאכל ולשתות ולשלח מנות ולעשות שמחה גדולה כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם:

14. ב"ח אורח חיים סימן תקפא

ה אבל ישראל אינם כן. וכתב מהרש"ל (בביאורו לטור) ויש מקשין לפי זה ילבוש בגדים מרוקמים וצבעי ארגמן ונ"ל דאם כן אין כאן הוכחה שבטוח בו יתברך כי שמא אינו מפחד מיום הדין כלל ואינו חש אבל כשלוש לבנים זוכר ביום המיתה אי נמי מראה הסליחה על דרך (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו וגו':

15. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקצז

אמנם לא יאכלו כל שבעם, למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם.

16. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף י עמוד ב

ראש השנה ויום הכיפורים דאיכרו מועד ואיקדוש בעשיית מלאכה לימא! משום דר' אבהו, דאמר רבי אבהו, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בר"ה וביום הכפורים? אמר להן: אפשר, מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה לפני?

Talmud Arakhin 10b

On Rosh HaShana and Yom Kippur, which are called an appointed day and also are sanctified with regard to the prohibition against the performance of labor, let us say hallel. Hallel is not recited on those days due to the statement of Rabbi Abbahu. As Rabbi Abbahu said that the ministering angels said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, for what reason do the Jewish people not recite songs of praise, i.e., hallel, before You on Rosh HaShana and on Yom Kippur? He said to them: Is it possible that while the King is sitting on the throne of judgment and the books of life and the books of death are open before Him, the Jewish people would be reciting joyous songs of praise before Me?